

BELOKRANJEC

SLOVENSKI KMET

GLASILO DOLENJSKIH KMETOV.

Geslo: Na delo za staro pravdo slovanskega kmeta.

Izhaja 1. in 15. vsakega mesca. —
Naročnina za celo leto znaša K 2.

Vse pošiljatve prosimo na naslov
Belokranjec Praga Vinogradi Čes.

II. letnik.

Praga, dne 15. prosinca, 1909.

Štev. 2.

Starim naročnikom!

Vsem starim naročnikom pošljemo na ogled prvi dve številki letošnjega letnika. Od tretje številke naprej ga bomo pošiljali le onim starim naročnikom, ki poravnajo do tedaj naročnino za prvo leto.

Novim naročnikom!

Na naročila brez naročnine se ne moremo ozirati. Na ogled pošljemo dve številki; kdor bi lista do tretje ne naročil, temu list ustavimo. Zakaj? Zato, ker imamo **rajše samo 500 plačujočih** naročnikov, kot **2000 dolžnikov**. Mi storimo vse, kar je v naših močeh, da z listom naročnikom kaj nudimo, zato naj pač nihče ne zameri, da se bomo ozirali le na one naročnike, ki nam k temu delu pomorejo s tem, da pošljejo malenkostno svoto K 2— naročnine.

Za l. 1909 naj se pošlje K 2— (izven Avstrije K 3—) na naslov

Belokranjec Praga Češko.

Naročnina za l. 1909 znaša K 2—.

Časopise, ki se nam pošiljajo v zameno, prosimo na naslov

Belokranjec, Praga-Vinogradi.

Noviny, zaslané nám výměnou, prosíme laskavě na adresu

Belokranjec, Praga-Vinogradi.

V zameno smo prejeli letos:

4. Notranjec — Ljubljana.
5. Nar. Delavec — Trst.
6. Primorski List — Gorica.
7. Mir — Celovec.
8. Slov. Gospodar — Maribor.
9. Kmetovalec — Ljubljana.

Kranjska hranilnica.

Govor poslanca dr. Oražna v deželnem zboru Kranjskem.

Sedaj pa preidem k drugemu faktorju, kateri podpira ta krivični sistem, in kateri je tudi kriv, da je gospodarsko stanje naše dežele tako slabo, in ta faktor je »Kranjska hranilnica« ali »kranjska šparkasa«.

Da je temu tako, bodem dokazal in prepričan sem, da bi mi danes ne bili v težavnem položaju, da moramo najeti posojilo 10,000,000 za deželo, če bi ta hranilnica vestno izpolnjevala svoja pravila in porabljevala del čistega dobička tako, kakor ji predpisujejo njena pravila, namreč za dohodne in občekonjske namene lokalne (to je ljubljanske) in deželne, to je kranjske. Oglejmo si nekoliko bližje to »kranjsko šparkaso«. Kaj pa je ta hranilnica? To je čisto navadno društvo 65 članov, med katerimi ni ne enega Slovenca; vsi člani so deloma Nemci, deloma pa nemčurji. In tem 65 zagrizenim nasprotnikom slovenskega naroda je zaupano žalibože še sedaj 51,000,000 K težko prisluženega denarja. Lahko trdim, da je od tega denarja 5/10 slovenskega in le malenkost, 1/10 nemškega ali italijanskega.

Po septembrskih dogodkih lanskega leta so Slovenci sicer nekoliko izpregledali, in začeli dvigati svoj težko prisluženi denar iz »Kranjske hranilnice« in ga nalagati v drugih bolj varnih slovenskih zavodih. Ali če pomislim, da je vendar še do danes naložena v tej nemški hranilnici okoli 42,000,000 slovenskega denarja, mi strah pretresa kosti, če le pomislim, kaka strašanska nesreča bi bila za uboge Slovence, ako izgube to ogromno svoto denarja. In kot poslanec se

smatram poklicanim, da opozarjam ljudstvo na eventualno mu preteče nevarnost.

Pri vsakem denarnem zavodu, kateremu zaupa ljudstvo svoj denar, se mora vendar vprašati najprvo, kdo mu jamči za ta denar, kdo mu je porok, da ga bode tudi lahko nazaj dobil, kadar bo hotel.

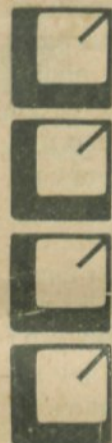
Varnost hranilnih vlog.

In pri vsaki slovenski hranilnici ali pa posojilnici se lahko reče, da je denar popolnoma varno naložen, ker vse te jamčijo za varnost vlog s svojim rezervnim zakladom, vrhutega pa še s kakim drugim jamstvom zadružnim faktorjem, kakor z davčno močjo občine, z vplačanimi deleži, z vsemi premoženji svojih članov itd.

Sedaj se pa moramo vprašati, kdo pa jamči za varnost slovenskega denarja, kateri je naložen pri »Kranjski hranilnici« v Knafovih ulicah? Ali morda teh 65 članov, kateri so vsi zagrizeni nasprotniki ravno tistih ljudi, kateri imajo denar pri njih naložen? Ne, ti ne jamčijo, ti le upravljajo denar, in sicer slabo upravljajo, kakor bodem pozneje dokazal. Ako bi tedaj slovenski vlagatelji izgubili vseh svojih 42,000,000, katere še zaupajo »Kranjski hranilnici«, in bi potem prišli k enemu teh gospodov in zahtevali od njega denar nazaj, bi jih ta popolnoma lahko in opravičeno vrgel skozi vrata ven in jim rekel, da se jim prav godi, zakaj so bili pa tako neumni, da so zaupali denar »Kranjski hranilnici«. Saj člani upravnege sveta ne jamčijo za varnost.

Ali jamči kranjska dežela za varnost vlog, ker se vendar imenuje ta hranilnica »Kranjska hranilnica«? Ne, in stokrat ne, zapomnite si ljudje božji, da kranjska dežela ne jamči pri »Kranjski hranilnici« za vaše vloge, da je ime »Kranjska« le neopravičen pridevek te hranilnice, in da bode treba premišljevat resno o tem, da se odvzame ti hranilnici ime »Kranjska«, in s tem ljudi pouči, da ne jamči dežela za denar, naložen v »Kranjski hranilnici«.

Za varnost denarja v »Kranjski hranilnici« jamči tedaj le edino tako imenovani rezervni fond, ki je znašal leta 1907 — 8,643.095 kron. Je pa li to zadostno jamstvo? Vsakdo mi mora pritrditi, da ne. Ako jaz posodim enemu, kateri ima premoženja okoli 8,000,000 K, celih 51,000,000 kron, te-



Ker ste

mogoče tudi Vi med tistimi, ki še niso poslali naročnine za l. 1908, prosimo, bodite tako prijazni in pošljite po nakaznici, K 1.50 na naslov:

Belokranjec, Praga, Vinogradi.

Po izidu 2. številke dvignemo vse neporavnane naročnine s poštnim nalogom.

Upravništvo.



daj vendar ne morem reči, da sem naložil svoj denar varno.

In ta rezervni zaklad, kateri edini jamči za varnost vlog, bi se moral vendar vsako leto **množiti**. Toda računski zaključki »Kranjske hran.« nam izkazujejo, da se je rezervni zaklad v letu 1907 zmanjšal za okroglih 600.000 K vsled različnih kurznih izgub in slabega gospodarstva v hranilnici. Da se je ta rezervni zaklad tudi v letu 1908 zmanjšal, in gotovo za veliko večjo svoto, kakor pa v letu 1907 je čisto gotovo, in jaz se **že naprej bojim**, kako velika mora biti ta izguba.

V slučaju vojne se pa tudi država lahko polasti tega rezervnega zaklada. Če država v vojni zmaga, potem je dobro, če pa izgubi vojno, potem pa joj!

3.000.000 rezervnega zaklada — torej skoro polovico, so pa naloženi **protipostavno** v hipotekah, katere so jako problematične vrednosti, in katere se ne obrestujejo po 4% in na ta način zmanjšujejo rezervni zaklad.

Evo vam zgledov. Del rezervnega zaklada naložen je v hišah v Ljubljani, in sicer 1. v hiši na Sv. Jakoba trgu št. 2 K 204.339, čistega dohodka pa ima ta hiša 3929 K, tedaj se obrestuje ta kapital še manj kot po 2%; 2. v hiši na Erjavčevi cesti št. 1 K 70.533 čistega dohodka pa ima ta hiša 1468 K, tedaj obrestuje ta kapital po 2%.

Ravno tako je naložen del rezervnega zaklada na Dunaju, in sicer 1. v hiši Haydenhof 1.112.000 K, čistega dohodka pa ima ta hiša 31.191 K, tedaj se ta kapital ne obre-

zaslužka, namreč 10.000 delavcev brez dela, z rodbinami okrog 60.000 ljudi. V resnici pa je delavcev brez zaslužka še več, ker niso vsi v del. organizacijah. Računa se, da jih bo koncem tega mesca brez dela okrog 15.000 organiziranih, in mesca svečana okrog 20.000 org. delavcev. Sredi najhujše zime bo torej v srcu **najbogatejše** (t. j. najbolj tovarniške) **dežele v Avstriji, v Pragi okrog 120.000 ljudi trpelelo pomanjkanje**. Ker šteje Praga z okolico polmilijona ljudi, bo torej po zimi vsak 4. Pražan brez zaslužka ozir. v bedi in pomanjkanju, ali štirikrat toliko ljudi, kot jih šteje Bela Krajina.

Da nismo mogoče le mi mnenja o nezmiselnosti enostranske industrializacije dežela, navajamo nekaj stavkov iz članka časopisa, ki na Češkem ni nikakor znan kot kak »revolucionaren«, temveč baš narobe kot konzervativen; namreč staročeška, »klerikalna« Nar. Politika piše v članku od 15. t. m. med ostalim tudi:

— »Križe gospodarsko-industrijske so stalno spremstvo sedanjega industr. razvitka kulturnih držav. Za časa sedanjega nezmišelnega gospodarjenja morajo takorekoč biti stalen pojav —

— v celem pada taka kriza najkrutejše in najbolj neusmiljeno na revne sloje delavske. Ti reveži — morajo izpiti kelih trpljenja do dna. — Zdraviti bolezen pomeni poseči h **koreninam sedanjih gospodarskih uredb**. Industrialne krize, ki se ponavljajo z gotovo rednostjo, so resen opomin, da **naj se ne išče v industrializaciji vse rešitve države**. (Podčrtali mi. Ured.) V Evropi smo imeli strašne tržne in kreditne krize v letih 1815, 1825, 1836—39, 1847, 1856, 1857, 1873, 1891—93, 1894. Te krize ne pomenijo samo gospodarskega propada, temveč tudi lakoto, bolezni, hudodelnost, pijančevanje. Te štiri črne moči so njih redni spremljevalci. — Ti, ki majo v rokah vodstvo družabno-gospodarskih zadev, skušajo, kako bi se rešili krize čim cenejše in čim hitreje z več ali manj umetnimi sredstvi, ali pa jih celo naravnost izrabljajo. Bolezni se s tem ne ozdravi, ravnotako kot se ne ozdravi, če bi se odpravilo vse pomočne in podporne naprave ali pa če bi se vpeljalo dosti nizke obrambne carine.

Sedanji svet je podoben družbi, ki pleše nad ognjenikom. Ker mi smo že v dosegu ogromne, vse obsegajoče krize, strašnejše od vseh dosedanjih, pred katero pobleddijo tudi višji sloji. To bo mogoče razumel vsakdo, kdor pomisli, da vsled kupičenja zasebnih prihrankov v bančnem in borznem kapitalu nastaja tako mednarodno izprepletanje zasebnih prospahov in podjetij, da more povzročiti izbruh večje evropske vojne takšne nesreče, da bi bila brez primere v zgodovini. Posledice take nezališane krize bi bile tako grozne, da si jih ne moremo niti predstaviti. Te dočasne, bolj omejene krize so, oz. bi nam imele biti opomin, da bi se vzbudili iz lahkomišljenosti, v kakoršno je potopljena vsa



Potres v Južni Italiji.

Slika nam kaže, kako grozno je potres razdejal poslopja, tako da ni čudo, da je bilo ubitih 190.000 ljudi, ranjenih pa 16.000.

Rezervni zaklad.

Toda še nekaj je pri ti hranilnici prav nevarnega, da niti ta rezervni zaklad ni tako **varno naložen**, kakor predpisujejo paragrafi. In tega je kriva kranjska vlada, katera se za to nič ne briga, ker o celi stvari nič ne razume.

K § 12. hranilničnega regulativa je odredilo ministrstvo notranjih zadev z razpisom z dne 19. majnika 1892 št. 1133 sledeče:

»Deželni komisarji morajo vztrajati pri zahtevi, da se hranilniški rezervni zakladi, kakor to odgovarja njihovemu namenu — izvzemši nakup realitet za lastno poslovanje — ne nalagajo hipotekarno, ampak v mobilnih vrednotah, ki se v slučaju potrebe lahko realizujejo.«

Ali je slavni c. kr. vladi za Kranjsko znano to navodilo ministrstva? Jaz mislim, da ne, ker drugače bi rezervni zaklad kranjske hranilnice bil bolje naložen, kakor pa je. Deloma je sicer naložen v vrednostnih papirjih, kakor to predpisuje hranilnični regulativ, pa še ti papirji niso prav sigurni, razun papirjev dolenskih železnic.

stuje niti po 3%; v hiši Kirchengasse št. 24 K 404.727, čistega dohodka je 14.956 K, tedaj se tudi ne obrestuje po 4%.

Tudi v Trstu ima rezervni zaklad svoje hiše, in sicer ima 1. naloženega na onih poslopih 471.568 K, čistega dohodka je 22.913 K, tedaj edino ta denar se obrestuje po 5%; 2. na Noghera hiši je naloženega 164.000 K, čistega dohodka je 2000 kron, tedaj se obrestuje ta denar po 1½%.

(K o n e c.)

Stavimo tovarne, da obogatimo.

Da naše mnenje v uvodnem članku zadnje št. l. letnika, da namreč vsled industrializacije dežele ljudstvo obuboža, ni mogoče prazen strah, danes žal zopet lahko dokazemo z nekaj številkami.

V sredo, 13. t. m. so sklicali v Pragi ljudje, ki so brez dela, velik shod. Tajnik Strokovne komisije, Jos. Steiner je tam navedel, da je bilo po štetju te komisije v Pragi in najbližji njeni okolici 10.000 ljudi brez

Evropa, ustavna in republikanska, ter da bi napeli vse sile, da bi se odvrnilo katastrofo, v kateri bi krik obupnosti in vzdih trpljenja ressegal do neba.»

Časopis, ki to piše, ni morda socijalističen ali revolucionarski, temveč kot reče no, skrajno konzervativen.

Kmetje, v takih časih trpe najbolj najširši sloji, delavec in kmet. Organizirajte se torej, zanimajte se tudi za kaj drugega, kot za najožje zadeve. Čitajte časopise, da zveste, kaj se godi po svetu, ker dandanes v času železnic so razmere tako spletene, da kar se godi po širnem svetu, čutite tudi vi v zadnji vasi.

Čitaite sami in dajte tudi svojemu sosedu čitati, da se izobrazi in da bo voljen in sposoben, stopiti z Vami v gospodarsko, prosvetno in politično organizacijo.

„Kmetovalec“ ob 25letnici.

»Kmetovalec« je dovršil pravkar 25 letnico, kar izhaja. V pozivu na naročbo je nekaj stavkov, katerih besede podpisujemo z obema rokama, in v katerih je izraženo stališče, ki ga vedno in vedno tudi naš list povdarja. »Kmetovalec« namreč pravi: Kmetovalci! Naraščanje stroškov kmetijskega pridelovanja, draginja vseh gospodarskih potrebščin, pomanjkanje delavcev, oziroma poslov, in njih velike zahteve delajo kmetovanje zgubonosno, če se po starem naprej gospodari in če kmetovalec ne skuša več pridelovati in svoje pridelke bolje vnovčevati. Kmeta torej more iz sedanjega opasnega položaja rešiti edinole boljše gospodarjenje, ki na eni strani krči pridelovalne stroške, na drugi strani pa pomore do večjega in boljšega pridelka. Pa naj javni zastopniki še toliko koristnega v prid kmetijstvu ukrenejo, kmetovalca ne bodo rešili iz sedanjega obupnega položaja, če si on sam ne pomaga, kajti umno gospodarjenje, ki je edini rešitelj, more na svojem posestvu uvesti le kmetovalec sam. V samopomoči je rešitev kmetijskega stanu; javni činitelji pa imajo dolžnost, kmetovalca pri njegovi nameri, da si sam pomaga, krepko in do skrajnosti podpirati. Kmetovalec si pa mora sam pomagati; v to svrhu se mora strokovno naobraževati in se enako drugim stanovom združevati na skupni boj za svoje pravice in koristi ter na skupni odpor proti stanovskim sovražnikom in krivicam. Prva naloga e. kr. kmetijske družbe kranjske, ki obstoji že 140 let, in njene gospodarskega lista »Kmetovalca« je, naše slovenske gospodarje vzbujati k napredku, jim dajati navodila za umno gospodarjenje, jim pomagati, da pri svojih namerah naredo kmetijstvo dobičkonosnejše, izkratka: kmetovalce vzbujati in vzgajati za samopomoč.

Zadružništvo.

Živinozavarovalnica. Lep zgled kmečke edinosti in samopomoči nam daje Matenjavas in okolica. Predlanskim osnovana prostovoljna živinozavarovalna zveza je imela

preteklo leto preko 60 članov, med temi vsi živinorejci iz Matenjevasi in Grobišč. Od 242 glav nad 1 leto stare živine v približni vrednosti (zelo nizko cenjeno) 56 tisoč kron, ponesrečilo, oziroma pozlo prišlo jih je 6 v cenilni vrednosti 1100 K. — Izplačalo se je torej po 26% odbitka 825 K zavarovalnine. Deloma se je ta izdatek poravnal z denarjem, skupljenim za kože i. dr. zaklanih živali, a ostanek se je pokrila s prispevkom po K 1:20 od glave, katero so vsi živinorejci radovoljno in brez ugovora plačali, dasi jih nebi mogel nikdo v to siliti. Zveza je namreč prostovoljna in brez vsake pravne podlage. Člani niso nikjer vpisani, nimajo nikakih pravil in nobene blagajne. Zavezani so le pod častno besedo, a koncem leta se jednostavno napravi račun ter plača nesreče. Po oblastveno osnovanih živ. zavarovalnicah bi morali plačati po 1%, prišlo bi v našem slučaju od 56.000 K povprečno 2:32 K na vsako glavo, torej skoraj še enkrat toliko. Seveda zna priti nesrečnejše leto in plačati bode treba več. Letos je zopet nekaj novih članov pristopilo.

Dr. Drago Polák:*)

Vspehi in kritika čeških rajfajzovk.

Najbolj enakomerno je razprostrta mreža rajfajzovk po Šlezkem. Po Češkem in Moravskem so ponekod kraji, kjer je izvršena organizacija skoraj povsod. Nasproti so pa zopet okraji, kjer se mora začeti šele s pripravljalnimi deli, in to zlasti po Moravskem. Najbolj so zastopane rajfajzovke po krajih, kjer je kmetijski stan slab, po revnih gorskih in industrijalnih krajih. V kraje, kjer goje sladkorno peso in v okraje z močnim kmetijskim stanom so pa prišle šele zadnji čas. Češke rajfajzenke so kreditne organizacije češkega ljudstva po kmetijskih sploh. V največjem delu rajfajzovk je velik % članstva iz obrtniških krogov. Nekatere rajfajzovke so sploh popolnoma obrtniške organizacije. Po krajih z razvito industrijo tvori tudi tovarniško delavstvo velik %. Organizacija rajfajzovk daje torej sliko napol kmečke, napol industrijalne dežele. Neomejena zaveza je pred zadrževala sloje bogatih posestnikov izven rajfajzovk; danes pa že nikogar več ne straši, tako da se začenjajo že tudi najbogatejši kmetje vdeleževati te organizacije. Iz sledečih vzrokov se je svoje čas pojavil strah, da bi organizacija rajfajzovk za časa krize povzročila uničevalno paniko: nova pota rajfajzenske organizacije, ki so tolikokrat tudi skušenim činiteljem znana samo površno; simpatije teh činiteljev napram drugim kreditnim organizacijam; neopravičeni strah pred konkurenco; navada, da se je smatralo neomejeno jamstvo za neprestano in neposredno grozečo nevarnost; neutemeljeno prepričanje, da ta organizacija ne more imeti primerno izšolanih funkcionarjev (odbornikov) in organov; hitro naraščanje rajfajzenske mreže, ki onemogoča zadostno navodilo in poduču-

Dr. Drago Polák je predložil na sestanku srednjih stanov na Dunaju (Glej uvodni članek v 18 št. I. letnika) spis o organizaciji češkega obrtnega in zemljedelskega kredita na Češkem, odkoder je gorenji sestavek vzet. Ured.

joče nadzorstvo; nezadostni rezervni zakladi; organizacija višje vrste in često tudi nedostatek dobre volje. Toda posamezne blagajne so v zvezi samo z gotovimi, dobro znanimi osebami ter bodo po pisateljevem mnenju tudi pri izredno hudem napadu v celotni kreditni organizaciji najzadnje, ki bodo reagirale na tak napad. (Z drugimi besedami: denar je v rajfajzovkah najvarnejše naložen. Op. ured.) Težko in samo z ozirom na krajevne razmere je mogoče rešiti vprašanje, kako se imajo vesti posamezne rajfajzovke napram sosednim kmetijskim zadrugam, gospodarskim in pridobitnim; zlasti napram mlekarjam, skladišnim, konzumnim zadrugam. Podpiranje od strani rajfajzovke je opravičeno in ima po dosedanjih skušnjah tudi ugodne uspehe v slučajih, kjer je rajfajzovka oživotvorila gospodarsko in pridobitno zadrugo v interesu svojega članstva; kjer se krije okoliš take zadruga z okolišem rajfajzovke. Kjer pa take gospodarske in pridobitinske zadruge niso nastale na temelju rajfajzovke, je dobro, če denarno takih zadrug rajfajzovka ne podpira. Podpiranje ostalih pridobitinskih in gospodarskih zadrug od rajfajzenske organizacije pa sicer zelo dobro vpliva na razmere pri nas po kmetih. Te gospodarske in pridobitinske zadruge držijo kmečke delavce čez zimo doma, povečujejo njih celotni zaslužek in jih ohranjajo kmetiji.

Razmerje rajfajzovk z ostalimi kreditnimi zavodi po deželi s početka zlasti od strani starejših zavodov ni bilo posebno prijazno (kot pri nas med rajfajzovkami in med mestnimi Posojilnicami. Ured.); sedaj začinja biti ugodnejše. Organizacija rajfajzovk je nova, in nima niti stopati na široka pota starih kreditnih zavodov, temveč je poklicana edino k temu, da izpolni vrzel. Zato sedaj ni nikakega povoda za neprijateljsko razmerje. Češke rajfajzovke se ne pečajo samo s posredovanjem kredita, temveč obskrbujejo često tudi nakup kmetijskih potrebščin in prodajo zemljedelskih pridelkov. Skupni nakup ima za organizacijo tudi to ugodnost, da pristopajo k rajfajzovkam samo zaradi nakupa tudi gospodarsko močne osebe, ki ne računajo na pridobitev kredita in posojil. Zadružne zveze so tega mnenja, da se skupni nakup vrši najboljše potom osrednje organizacije (na Šlezkem Osrednja skladišna zadruga). Da to stremljenje ni le v prospeh Zadružnih zvez, je očitno na Moravskem, kjer so nastali vsled skupnega nakupa po nekod v posameznih slučajih veliki neredi, ker popolnoma naravno primanjkuje trgovske skušnje. Rajfajzovke so uspešno vedle tudi k ustanovitvi raznih drugih zadrug (meljoračne zadruge, zadruge za zavarovanje živine i. t. d.). Zelo dobrodelno so uplivala tudi v etičnem in kulturnem oziru. Znatno so povzdignile družabno življenje, in življenski nažor kmetijskega ljudstva se je poglobil. — Vodstvo rajfajzovke ima v rokah predsednik, načelstvo, občni zbor in nadzorstvo. Najvažnejša naloga je blagajništvo. Pravilno vršitev nalog nadzorstva se bo moralo po posameznih okoliših šele po-

časi izvesti. — Največje število članov ima rajfajznovka v Kacovem, namreč 452. Od starejših rajfajznovk je v tem oziru najbolj na slabem rajfajznovka v Kolču, ki ima samo 15 članov. Najvišjo množino vlog je dosegla rajfajznovka v Dolnjem Ujezdu, namreč 421.000 kron.

Funkcije so po rajfajznovkah splošno častna mesta, toda v praksi ni izključeno skromno plačilo za izgubo časa. V nekaterih slučajih se plačuje za sejo v rajfajznovki s presenčnimi znamkami po 20 vin. V tem tudi leži moč organizacije, ker ne podcenjuje dobičkaželjnosti posameznika. Splošna uprava je zelo poceni, skoro zastonj. Zlasti pri ustanavljanju novih zavodov najdemo čestokrat čisti idealizem. So slučaji, da se je prostore dalo popolnoma brezplačno na razpolago, in da je dal učitelj blagajni potrebni papir zastonj. Blagajnik je vedno plačan, in sicer povprečno s K 120 na konci leta. Splošno je treba pibiti, da stopajo z resničnim altruizmom v službo dobri stvari oni organi, ki tvorijo glavno oporo cele organizacije in ki so navadno iz vrst vaše inteligence, zlasti pri ustanavljanju blagajen. Rajfajznovke so harmonično sodelovanje inteligence in dela, ko ti plemenitih misli po kmetih. V tem oziru je zelo podučna statistika Osrednje češke zadružne zveze. Glasom te je bilo leta 1905 od vseh vodilnih funkcionarjev (odbornikov, nadzornikov itd. Ured.) 1336 (45,5%) kmetov, 689 (24%) učiteljev, 458 članov drugih stanov, 202 (7,3%) obrtnikov, 183 (6,3%) duhovnikov. Med blagajniki je bilo 476 (49,8%) učiteljev, 248 (25,5%) kmetov, 114 (11,9%) članov drugih stanov, 71 (7,5%) obrtnikov in 47 (4,9%) duhovnikov. (K o n e c.)

Doma in na tujem.

Maščevanje hranilnice. »Kranjska hranilnica« se je začela maščevati, in sicer s tem, da odpoveduje hipoteke. Ali to še ni dovolj. Hranilnica ne odpoveduje posojil sama, temveč jih odpoveduje sodnijskim potom po svojem odvetniku dr. Egerju, ter dela tako popolnoma nepotrebne stroške strankam v vsakokratnem znesku 50—100 kron. Odgovor na tako postopanje je lahek.

Velešrska afera na Hrvatskem. Zaradi veleizdaje zaprtim in obtoženim Srbom je sporočil preiskovalni sodnik dr. Košutič obtožbo. Obtoženih je 53 oseb: 12 učiteljev, 5 pravoslavnihih popov, 11 posestnikov, 15 trgovcev in posestnikov, 2 gozdarja, 7 občinskih uradnikov in 1 dijak. Obtožba glasi na veleizdajstvo, na katero je določena po § 59. b) smrtna vislica h.

Velešrska zarota na — Češkem. Vsa nemoralnost »politike« je videti iz sledečega slučaja: Nekdo je o božiču prišel k srbskemu visokošolcu v Pragi, naj bi mu predstavil iz nemščine na srbsčino sledeče besede: »Z Belgrada... kurir danes prišel... stopil v zvezo z Petrogradom in Varšavo. Z delavstvom narod. mišljenja stopiti v zvezo na jugu. Nakaznica na zahtevani znesek je pri J. S. deponirana. Prosim naj se po-

šlje zaupnik takoj v Italijo in pod.« Kmalu nato je pa priobčil Berliner Tagblatt iz Prage poročilo: »Na praškem poštnem ravnateljstvu so bili zaplenjeni brzojavi, poslani iz Srbije nar.-socijalni omladini. Ta zaplemba je v zvezi s preiskavo, ki se je ravno začela z poslancem Klofačem, ki je v zvezi z belgrajskimi krogi.« Srbski dijak, ki je prevajal gori omenjeno besedilo, je pa o tem poslanca Klofača obvestil. Prišlo se je na ta način na sled vsi lumpariji. Oni, ki je zahteval prevod, neki Hynek Mašek, ki je na sumu, da je policijski špijon, je hotel dobiti gori omenjene vrste, pisane od kakega srbskega dijaka, da bi se moglo začeti sumničenje, ki se je res takoj objavilo v »Berl. Tagblattu«. Nemška politika je jasna: hočejo na eni strani pognati Avstrijo v boj proti Južnim Slovanom, ki bi jo znatno oslabil gospodarski, in ob enem povzročil tudi v državi dosti nereda, radi 2/3 slovanske večine; ta bi se bodisi morala boriti z jugoslovanskimi svojimi rojaki, ali pa postati neposlušna svoji vladi, torej neljalna, torej živelj, kterega naj se vladarska hiša čim bolj varuje.

A kaj bi bilo v slučaju Avstrijske zmage na našem jugu. Oslabljen Avstrija bi zmage ne mogla izrabiti gospodarski, kar bi bilo pa tem bolj lahko za — Nemčijo. Po zmagi bi se navalilo na jug čifutov in Nemcev kot kobilic, ki bi nam vsiljevali svojo kulturo. Da se Nemci na to razumejo, so pokazali s tem, da so dosegli, da so danes najmanj priljubljen narod na svetu.

V znamenjem praških bumlov se je obhajala 500 letnica Kutnogorskega dekreta. 18. I. 1409 je podpisal češki kralj Vaclav IV. v Kutni Gori dekret, s katerim se je dalo na praški univerzi češkemu narodu one pravice, ki so si jih tam Nemci počasi osvojili. 1348 I. je češki kralj Karel IV. po vzorcu pariškega vseučilišča, čegar dijak je bil, ustanovil v Pragi vseučilišče za Čehe. Toda tekom 60 let so se Nemci, profesorji in dijaki, tako raztegnili kot jež v lisičji luknji, in so imeli tri glasove pri glasovanju o vseh važnih zadevah, Čehi pa samo enega. Čehi so se kot ponižni Slovani hoteli spočetka pogoditi, t. j. pustiti so hoteli tujcem 1/2 pravic. Nemci so pa zahtevali vse, kar je bilo kralju končno le že preveč, in je na kratko izdal Kutnogorski dekret, na podlagi katerega so dobili domačini Čehi tri glasove, in ostale tuje narodnosti vkup enega. Nemci so se vsled tega razjezili in se jih je en dan izselilo 2000, poznejše še 3000, torej skupaj 5000 nemških profesorjev in dijakov v Lipsko. Tam so ustanovili novo nemško vseučilišče, ki obhaja ob enem z kutnogorskim dekretom letos 500 letnico. Pripomniti je treba, da se je dalo tedaj mnogo nemških trgovcev vpisati kot slušatelje na vseučilišče, da jim kot dijakom ni bilo treba plačevati — davkov. Za slovansko Prago je bila ta nemška izselitev prava sreča. Zanimivo je, da se sedaj po 1/2 tisočletju vrši vsa notranja politika pri nas zopet v znamenju nemških visokošolcev, ki kot alkoholiki-burši odločajo o avstrijskih kulturnih, oziroma boljše nekulturnih vprašanjih. **Toda, nemški pivski vrček se bo razbil ob slovanskem plugu.**

Anglež o Slovanih. Svetovnoznan angleški časnikar W. J. Stead je priobčil v »Contemporary Review« članek »Bodčnost Slovanstva«, kjer pravi nad drugim: »Usoda je bila za slovansko pleme krut očem. Slovane so tlačili cela stoletja evropski in azijski osvojevalci; a baš oni so rešili Evropo povodni azijskih napadalcev.« Stead zelo povdarja nenavadno številno naraščanje Slovanstva, ki mu je dokaz, da v bodoče Slovanstvo ne more biti političko zaslužnjevano od Nemcev, Madžarjev ali Turkov. »Napredka Slovanov ni mogoče zaprečiti,« pravi Stead, »in njegova zadovoljstev je pogoj za vzdržanje evropskega miru. Novo stoletje prinese Slovanom od Petrograda do Prage in Drinopolja (na Turškem. Ur.) federalizacijo, decentralizacijo in sebevlado.« Na konci članka kliče Stead Slovanom: »V edinosti je moč! Z združenjem si morete priboriti svoje pravice. Mir bodi med Vami! Z vztrajnostjo in edinostjo zmagate! Le tako dosežete slavo Rima, popolnost klasiške Helade (Grškega. Ur.) in razcvita Velike Britanije.« Za to ni čuda, da se nas kmetskih Slovanov nekteri državniki tako boje.

Iz Bele Krajine.

Slovinci! Slovenke! Belokranjci! Nemški društvi »Schulverein« in »Südmark« se trudita na vse načine, da vzameta vam in vsemu Slovanstvu vašo krasno zemljo, lepo Belo Krajino! Pazite na vsak njih korak! Pokazite, da ste tu vi gospodarji in da hočete to tudi ostati!

Najbolje jim boste odgovorili, ako se pri vsaki priliki, zlasti pa o praznikih in ob novem letu spominjate naše prepotrebne »Družbe sv. Cirila in Metoda« v Ljubljani, ter s knjigami in denarnimi prispevki podpirate »Dolenjsko podružnico Prosvete« v Novem mestu.

Iz Gradca. Dne 13./1. umrl je v Gradcu po celi Beli Krajini znani Matija Beličič, posetnik in tesarski mojster star 63 let. Bil je povsod priljubljen radi svojega dobrega značaja, za to ga bodemo tudi zelo pogrešali. N. v m. p.

Iz Metlike: Kar je bilo pri nas še pred meseci nemogoče, zgodilo se je sedaj — imamo godbeni klub, ki se lahko kosa z marsikaterim drugim, kar je posebno pokazal zopet pri koncertu, ki ga je priredil v čitalnici. Žal samo, da je tako malo zanimanja med občinstvom za ta klub; gotovo je, da ne moremo pričakovati tiste dovršenosti, kakor od starih muzikov — saj je to šele začetek. Žalostno je pač, da še pri takih stvareh prevladuje pri nas zavist, osebno sovraštvo in pijančevanje. Kako malo interesa kaže naše občinstvo za društveno življenje, pričajo pač žalostne udeležbe pri občinih zborih čitalnice in Sokola in pa tudi zadnja udeležba pri koncertu. — Z veseljem se pa zamore na drugi strani konstatirati, da ima naše delavstvo več zmisla za delovanje v društvu, kakor večji del občinstva — torej oni, ki se morajo boriti za vsakdanji kruh — oni pa, ki sede pri polnih steklenicah, smatrajo to

za smešno. Godbeni klub bode se pa gotovo pod energičnim vodstvom Milana Guština vzlic temu še bolj poprijel dela in ravnotako tudi druga društva, ki bi zaradi malomarnosti članov doživela skoraj žalosten konec ter nas bodo tako še bolj tesno zvezala z našim narodnim delavstvom, ki kaže precej interesov za društveno delovanje.

Metliško šolo obiskuje letos blizu 500 otrok. Kakšen poduk imajo tu, si pač vsak lahko misli, kajti učitelji tudi nimajo lijakov, da bi tolikemu številu otrok, kakor odpade na posamezne učitelje, vlivali učenost v glavo. Otroci morajo hoditi po 2 ure daleč v šolo in ni čudo da je toliko boleznih, ko prihajajo sedaj v tem mrazu na pol oblečeni v šolo. Pač bi bil že čas, da se ustanovi šola na Lokvici.

Dol. podr. »Prosvete« je priredila v Metliki že dva predavanja o »Slovincih«. Tretje predavanje bode 17. t. m. tudi v čitalnici.

Shod za slovensko univerzo, ki je bil v Metliki dne 1. januarja 1909. ob precej veliki udeležbi je zelo ostro protestiral proti nečudenemu postopanju vlade. Referirala sta Milan Makar in Rihard Fux. Slednji je predlagal tudi sledečo resolucijo, ki je bila soglasno sprejeta: Shod 1. obsoja zverinsko početje nemških buršev na avstrijskih visokih šolah in zahteva od vlade, da napravi že konec tem škandalom ter pripravi slovenskim dijakom dejansko enakopravnost; 2. priznava Italijanom pravico do lastne visoke šole — a ta ne sme biti pod nobenim pogojem v Trstu; 3. zahteva odločno od vlade, da nemudoma ali vsaj istočasno z italijansko univerzo začne z osnovanjem vseučilišča v Ljubljani in s tem ugodni zahtevi čulega slov. naroda; 4. pozivlja vlado, da omogoči slov. dijakom študiranje na visoki šoli v Zagrebu s tem, da prizna tam napravljene izpite tudi v tej državni polovici; 5. svari vlado pred tem, da bi ugodila predlogi dunajskega akad. senata glede zasedanja dunajske slovanske stolice z Nemcem in s tem izpolnila zahrbtno nameru, odpraviti slov. stolico z dunajske univerze; 6. izraža slov. dijakom na Dunaju in Gradcu priznanje za neustrašenost, s katero se bore za slovensko kulturno zahtevo; 7. sklone priznanje slov. poslancem, da so se energično zavzeli za slov. vseučilišče in jih pozivlja, da naj — četudi — z najhujšimi sredstvi — pribore Slovencem lastno visoko šolo; 8. odločno protestira proti delovanju vlade, skaterim je zadala nov udarec slovenskemu narodu, stem daje imenovala novega nemškega nadzornika za nemške šole na Kranjskem, ki so večimoma obiskovane od slovenskih otrok.

V **Metliki** se še nič kaj ne pripravljajo na železnico, no naši gospodje že mogoče slutijo nekaj in zato — »kakor so naši očetje živeli, pa bodeme tudi mi. Kdo bi mislil na kaj novega«. Metlika se mogoče v zadnjih 40 letih sploh ni spremenila in ako se je nekaj v šali očitalo staremu konkurentu Metlike, da imajo tam na trgu gnojnico, se sedaj to pač lahko obrne in metliško županstvo naj reče: »mea culpa«. Ulice — ako se lahko o teh govori — ki je največji pro-

met, tičijo v takem blatu, da bi se lahko vtopil v njem, no — in ako se pogleda neki del mesta, se njegovo ime lahko spremeni v neko mu zelo sorodno ime. Je pač tako, kakor je bilo nekaj.

Iz Amerike.

Iz Joliet.

Joliet, 8. dec. 1908.

Gospod urednik!

Jako me veseli, da se naš belokranjski narod zaveda ter pri tem podpira svoj list. Vesel sem bil, ko sem zagledal list »Belokranjec«, ker se sme upati, da bo ta list izobraževal narod, ki je bil še dosedaj vedno v temoti. Narod, posebno v Beli Krajini, se dosedaj še ni veliko zanimal za prebiranje časnikov, kar je pa velika škoda, ker čim več človek bere, tem bolj se zaveda svoje dolžnosti. Treba je le, da narod čita tako berilo, katero ga podučuje in spodbuja, da se potem ne zaveda samo glede pluga in motike, pač pa da se začne tudi potegovati za svoje teptane pravice.

Naš narod je po večini pobožen in bogaboječ. To je vsega spoštovanja vredno, ker trdna vera je najlepši biser, **ako se človek po nji ravna**. Veseli me, da naš list »Belokranjec« nima programa proti temu. Lepo je pa, da se narod potegne zoper lahkoživce in sesalce, pa makar nosijo tudi mitro (škofov. kapo. Ured.). Posebno me je veselilo, ko je ta list lepo in pošteno okrcal našega č. g. fajmoštra, ker je organista vrgel na cesto. To je lepo! Nič naj se ne gleda na stan. Čast, komur čast. Kdor pa zasluži brco, naj jo tudi dobi. Vsak pameten mož to potrdi. Gosp. Rometa poznamo vsi predobro. Vsak lahko veruje, da je mož nasilnež prve vrste. Še vedno se spominjam, kaj je grozil »ubogi gmajni« ko je l. 1897. potolkla toča vse pridelke — da so stoletna sadna drevesa od nje sahnela. Ker niso imeli kmetje žita za »kolenturo«, je na prižnici rekel: »Ako ne plačate ali daste vsak kolenture, Vas bom podil po Črnomlju, kot vrag polhe.« Ali se to spodobi? Sedaj ima tudi list dosti gnilega za očistiti, zato le lepo naprej, ker na ta način se kaj doseže. Ko se ga parkrat ošteje, se bo že malo ukrotil. Pa ne samo enega, ampak vsakogar se naj ošteje in podučí ob priliki, kdor pa kaj dobrega naredi, se naj pa pohvali.

Tu v Ameriki so naši Belokranjci jako zavedni možaki. Kjer je več napredka, tam ima Belokranjec svojo prvo besedo. Belokranjci so ustanovili vse naše trdne Jednote in so njihovi uradniki. Ker Belokranjec je navadno bistrega uma in se ne ustraši vsake zapreke. Tu v Jolietu je sedež Kranjske Slovenske katoliške Jednote, ki je najmočnejša in največja podpora in zavarovalna družba na svetu. Njeni predsednik je Belokranjec, g. Nemanič, a uradniki so večinoma tudi vsi Belokranjci. V Ely, Minn. je sedež J. S. K. Jednote; tudi iste predsednik in večina uradnikov so Belokranjci. Imamo tu svoj list »Amerikanski Slovenec«, ki je pod nadzorstvom Belokranjcev. Ta list je v Ameriki najbolj razširjen. Dobivajo ga skoraj v vsaki hiši, ker je naročnina posebno nizka. — Vsi veliki trgovci v Ameriki so skoro izključno le Belokranjci.

To gori omenjeno kaže, da Belokranjci niso tako daleč zadaj, samo ako jim je prilika kaj storiti. Na Kranjskem Belokranjce nevadno nekako preveč prezirajo njih sosede, kar pa ni prav. Skupno bi morali napredovati, da bo več napredka.

Kar se tiče dela v Ameriki, je še vedno nekako trda, ker se le počasi celijo rane, ki jih je prizadela kriza. Republikanci so zopet na krmilu vlade, zato so pa trusti tako napredovali, da se je cena vsaki stvari podvojila. Delavec pa dela za vedno manjšo plačo. Velike trgovske in tovarniške družbe ne dajejo zastoj na milijone denarja med svet pred volitvijo, saj vedo, da ga zopet izmolzejo iz delavca, ako je uspeh na njih strani. Tu kar prisilijo delavce, da volijo republikanske kandidate. Kdor neče pritruditi, ga dajo iz dela. Kasneje se pa mora udati. Vendar je naša republikanska vlada boljša, ker nima nihče intabuliranega vžitka na državo, kot pri Vas po Evropi, kjer ima cesarska gosposka svoje intabulacije za nekaj milijonov kmetijskih in delavskih kronic. Pri nas se preminjajo, sedaj je eden, pa zopet drug vladar (predsednik republike. Ured.). V Evropi se Vam pa lahko smejejo, ker so dobro utrjeni.

Tu v Ameriki je vsak državlján jako navdušen za to zemljo. V Avstriji izsilijo ljubezen do nje z vojaki. Pri nas je vojak samo, kdor sam hoče biti. Tu služi vojak po 15—35 dol. na mesec, a skoro nič ne dela. Tu niso častniki tako hudobni, kot so v Evropi. Tu so vsi vojaki spoštovani, zato bi pa Zednjene Države mogle nabrati 5 milijonov vojakov, če bi bilo treba. Vsak se rad bori za svobodo.

Kar se tiče splošnega življenja v Ameriki, je narod bolj enak. Tu se ne povzdiguje nihče. Miljonar ali delavec, oziroma trgovec sta skoro enako oblečena ter se skup pogovarjata. Spoštovan pa milijonar sicer ni prav nič več, ker vsak ve, da je dobil denar navadno le od žuljev svojih delavcev. Tu je vsak svoj gospod, dokler ima le delo in par grošev. Samo da se spodobno obnaša, pa ga vsakdo spoštuje.

Vera je pri Slovencih v Ameriki jako utrjena. Kdor ne hodi k maši ali ne opravlja drugih dolžnosti, se navadno zaničuje od naroda. Poznam trgovca Američana, ki je rojaka spodil iz dela, ker je rekel, da mu je cerkev deveta briga. Sploh se sme reči o Slovencih, da so oni, ki so verni, vedno v boljšem položaju, ker tudi jih vsakdo bolj spoštuje. To je tudi prav. Pri nas skoro ni Slovenca, ki bi ne hodil ob nedeljah k maši. Še v čast si isto šteje, kar je spoštovanja vredno. K temu je največ pripomogel list »Amerikanski Slovenec«, ki je edini katoliški list v Ameriki. —

Kaj pa z belokranjsko železnico? Ali bo kaj iz tega ali nič? Ko bo tam drdral lukamatija, se več ne bo rabil Belokranjec seliti v tujo deželo. Dolenjska je bogata kovin, žita in vina, da bi se narod lahko doma živel. Samo delati bi bilo treba malo bolj. Ko bi naši ljudje doma tako delali, bi nobenemu ne bilo treba hoditi v Ameriko. To lahko potrdijo oni, ki so bili tu. Poznal sem v Beli Krajini kmeta, ki je pustil seno in šel na sejem zijala prodajat, a ni kupil ni prodal ni ničesa. Oni, ki doma tako delajo, tudi v

Ameriki niso nič vredni. Pijanci tudi niso nikjer nič prida. —

Drugič kaj drugega. Sedaj h koncu pozdrav vsem rojakom, »Belokranjcu« pa 10.000 naročnikov želi

Ameriški Belokranjec.

Prosveti.

Književnost. V tej rubriki bomo objavljali revije in knjige, pošiljane nam v zameno ali na ogled.

Slovenski Branik. 1. štv. II. let. tega Vestnika sloven. pokrajin ima sledečo vsebino: V boj — N. J. V.: Nekaj o šolstvu na Slov. Štajerskem. — Lev Brunčko: Vse za šolo! — Ciril Petrovec: Spomini na Muto. Družba sv. Cirila in Metoda. — Z narodnega bojišča. — Obrambno delo naših bratov. — Kaj delajo naši nasprotniki? — Slov. Branika toplo priporočamo vsem premožnim Slovencem, da ga podpirajo z naročanjem. 3 K (za dijake K 1'80) naj se po-

šilja na naslov: Upravništvo Slov. Branika, Ljubljana, Tržaška č. 33.

Naš List v Kamniku stopa v peto leto. Časopis je kot neodvisen in stvarno pisan tednik jako priljubljen.

Razne vesti.

10.000 otrok pomečkanih v spanju. Zgodilo se je to na Angleškem tekom štirih let. Vzrok te strašne moritve je večinoma alkohol, pa tudi grda navada mater, da jemlje dojenca iz komodnosti k sebi v posteljo, da jim ni treba ponoči vstajati. Kako lahko miselno se trati z otroškim življenjem in kako neopravičene so tožbe, da se zmanjšuje število porodov, dokler življenje otrok najde pri starših tako malo vrednosti in varstva!

Delovanje srca. Po računu nekega francoskega prirodoslovca je srce 0'15 m visoka in 0'10 m široka sesalka, ki v normalnem stanju, — če se računa na eno minuto

70 (udarcev) utripov — napravi v eni uri 4200, v dnevu 100.800, v letu 36.792.000, in 70 letih 2.575.440.000 udarcev. Povprečno pride iz srca pri vsakem utripu 100 gramov krvi v krvotok; to je v eni minuti 8 l., v eni uri 420 l., in v enem dnevu 10 ton in 80 l. Vsake 2 do 3 minute dospe kri do srca. Z živo energijo, s katero srce deluje, bi se lahko 46 ton 1 m. visoko vzdignilo. Ta mali stroj, ki neumorno noč in dan deluje, odda v 70 letih več nego 250.000 m³ krvi.

Za kratek čas.

Za kratek čas.

Zdravnik bolniku: »Hudirja, zdaj sem vam pa napačno nogo odrezal; no, vsaj nič ne de: bom pa bolno nogo ozdravil in bo ravno isto.

Nadebuden otrok. »Mati, ne jezi se nad očetom. Ko bom velik, bom študiral za zdravnika in potem odpeljem očeta v norišnico.«

svojega življenja preživimo v postelji. Zato je največje važnosti vprašanje:

Kakšna naj bo postelja?

Primerne cene, iz dobrega blaga, in pred vsem snažna, torej

Železna postelja.

Pišite po cenike na naslov:

K. Hájek, tovarna za izdelovanje železne oprave
Praga-Vinogradi,
Korunni tř.
Dopisujemo slovenski.



Učenec,

kateri ima veselje do trgovine, 13—14 let star, se sprejme takoj v trgovino z mešanim blagom pri

Anton Zorc-u v Črnomlju.



Iščem takoj
pridnega mlinarskega
pomočnika

Plača po dogovoru.

Plut Matija,

mlinar in žagar v Podturnu pri Dragatušu.

Železne klopi, obešala, mize
itd.

1/3

Slavnemu občinstvu naznanjam, da sem **opustil** gostilno in mesarijo pri **Prezelnu** in sem vzel

- gostilno - **pri Kožarju v Črnomlju.**
in mesarijo

Zahvaljujem se obenem svojim dosedanjim cenj. gostom in se priporočam za mnogobrojni obisk v moji novi gostilni in mesnici cenj. obiskovalcem.

S spoštovanjem

Sinkovič Jakob,

mesar in gostilničar v Črnomlju.

Iščem za Dolenjsko

zastopnika

s sedežem v **Novem Mestu**, kateremu sem pripravljen plačevati po **80—120 K mesečne** prispevnine za potovanje ter 20% provizije od doseženega prometa.

Prijazne ponudbe z opisom dosedanjega delovanja in referencami je nasloviti na upravništvo tega lista.

Za pošten denar

: pošteno blago. :

To je naše geslo! :: Zato pa tudi vsi Slovenci,
kar jih pride v **Kočevje**, hodijo samo v slovensko
trgovino

PEVEC & KOŽELJ

Glavni trg. Hiša »Kočevske posojilnice«.